

Bevarandeplan för Natura 2000-området Klarälvsdeltat

Enligt 17 § förordningen om områdesskydd (1998:1252) enligt miljöbalken m.m.

Administrativa data

Områdeskod och namn: SE0610190 Klarälvsdeltat

Areal: 753,6 ha

Kommun: Hammarö, Karlstad

Lägesbeskrivning: Klarälvsdeltat ligger mellan tätorterna Skoghall och Karlstad, kring Klarälvens västra mynningsförgreningar och det östra vattenområdet mellan fastlandet och Hammarön.

Områdestyp: Utpekad enligt Art- och habitatdirektivet och Fågeldirektivet.

Naturtyper enligt Art- och habitatdirektivet:

- 3150 Naturligt näringsrika sjöar
- 6270 Silikatgräsmarker
- 6410 Fuktängar
- 9010 Taiga
- 91E0 Svämlövskog

Arter enligt Art- och habitatdirektivet:

- 1042 Citronfläckad kärrtrollslända *Leucorrhinia pectoralis*
- 1082 Bred paljettdykare *Graphoderus bilineatus*
- 1106 Lax *Salmo salar*
- 1130 Asp *Aspius aspius*

Arter enligt Fågeldirektivet:

- A021 Rördrom *Botaurus stellaris*
- A038 Sångsvan *Cygnus cygnus* *
- A081 Brun kärrhök *Circus aeruginosus*
- A119 Småfläckig sumphöna *Porzana porzana*
- A151 Brushane *Calidris pugnax*
- A166 Grönbena *Tringa glareola*
- A193 Fisktärna *Sterna hirundo* *
- A236 Spillkråka *Dryocopus martius* *

Skyddsstatus enligt Natura 2000:

Området föreslogs av Regeringen som ett område av gemenskapsintresse (pSCI): 2002-01

Området fastställdes av EU-kommissionen som ett område av gemenskapsintresse (SCI): 2005-01

Regeringen förklarade området som särskilt bevarandeområde (SAC): 2011-03

Regeringen förklarade området som ett särskilt skyddsområde (SPA): 2002-01

Ägandeförhållanden: Karlstad kommun, Hammarö kommun, Hammarö församling, Trafikverket och privat.

* Art som föreslås tillkomma, men ännu inte har beslutats av regeringen och inte heller är registrerad hos EU. Av länsstyrelsen utförd inventering visar på att arten finns i området. Rapporteras vid nästa uppdatering.

Beskrivning av områdets bevarandevärden

Bevarandesyfte

Det överordnande bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s Fågeldirektiv eller Art- och habitatdirektiv. För Natura 2000-området Klarälvsdeltat är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper och arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden

Det främsta bevarandesyftet med Natura 2000-området Klarälvsdeltat är att bevara områdets variationsrikedom, i synnerhet naturtyperna *Naturligt näringsrika sjöar*, *Svämlövsskog* och *Fuktängar*. De strukturer som ska prioriteras inom området är sammanhängande vassbälten och vassmosaik, fria vandringsvägar för fisk, äldre lövskog med god tillgång på död ved och betade strandängar.

Prioriterade bevarandeåtgärder

För att säkerställa att de utpekade Natura 2000-naturtyperna och arterna bevaras är det nödvändigt att förvalta området med omfattande skötsel i vissa delar, medan andra i huvudsak lämnas för fri utveckling. Naturtyperna *Silikatgräsmarker* och *Fuktängar* är tämligen skötselintensiva naturtyper som är beroende av årlig hävd genom bete eller slåtter. Naturtypen *Svämlövsskog* är beroende av regelbundna översvämningar och om sådana uteblir kan det bli nödvändigt att avlägsna gran från dessa områden, som dock i övrigt bör kunna lämnas till fri utveckling. Naturtyperna *Naturligt näringsrika sjöar* och *Taiga* lämnas huvudsakligen för fri utveckling. Förvaltningen är dock starkt beroende av faktorer utanför området, i synnerhet regleringen av Klarälven och Vänern.

Områdesbeskrivning

Klarälven flyter genom hela Värmland, från norr till söder, och mynnar ut i norra delen av Vänern. Klarälvsdeltat är Sveriges största sötvattensdelta nedanför fjällkedjan och har varit under uppbyggnad de senaste 3 600 åren i en process som fortfarande pågår. Deltaområdets utvidgning beror dels på avlagringar av älvtransporterat material och dels på pågående landhöjning, vilket sammantaget kontinuerligt skapar ny mark. Hela området är mycket

låglänt och ligger under 50 m.ö.h., medan Vänerns referensyta är 44 m.ö.h. I området finns många typiska exempel på geologiska formelement som är karaktäristiska för deltan, t.ex. älvvallar, levéer, krevasser, avsnörda älvfåror och deltaöar. Deltats belägenhet nära Karlstad leder till att området används för rekreation och turism, samtidigt som den infrastruktur som löper igenom området nyttjas för arbetspendling.

Naturen inom deltat är mycket varierad, med stora bladvassar, betade strandängar, naturskogslika lövskogar, hållmarkstallskogar och stora, mångformiga våtmarkskomplex. Den pågående deltabildningen bidrar till ett landskap i ständig förändring då olika successionsstadier förskjuts och byter av varandra. Mark- och vattenområden i Klarälvsdeltat har under lång tid nyttjats av människor, exempelvis i form av betesmark, slätterängar, flottningsleder och fiskevatten. Människans aktivitet har i stor utsträckning format miljöerna i dagens Klarälvsdelta. Variationen av natur- och vegetationstyper i Klarälvsdeltat skapar mycket goda förutsättningar för ett rikt växt- och djurliv. Våtmarkskomplexen och de betade strandängarna i deltat hyser mycket höga naturvärden. Dessa miljöer är speciellt viktiga som häckplatser för en rad fågelarter, exempelvis brun kärrhök och småfläckig sumphöna, och utgör en viktig rastplats för många flyttfåglar. De tidvis översvämmade lövskogarna, som delvis är av naturskogskaraktär, hyser även de en rad sällsynta och hotade arter. De är viktiga för flera fågelarter, men här finns även en rik insektsfauna samt en typisk kryptogamflora. I deltat har en mängd rödlistade insekter påträffats, varav merparten är knutna till död ved. Även buskkärr och vissa andra våtmarkstyper som mosaiker av vass, kaveldun, flytblad och öppet vatten, samt äldre hållmarkstallskogar och blandskogar som finns på fastmark har höga bevarandevärden. Deltats vattenområden är viktiga lek- och uppväxtmiljöer för den rika fiskfauna som lever i Klarälven och Vänern. Klarälvens älvgrönar är betydelsefulla vandringsvägar för åtskilliga fiskarter, inklusive asp, harr, nors, lax och öring, och avgörande för att de ska kunna nå lex- och uppväxtområden i Klarälven och dess biflöden.

Ingående naturtyper enligt Art- och habitatdirektivet

Tabell 1. I tabellen anges de naturtyper som anmälts enligt Art- och habitatdirektivet samt dess areella utbredning. Naturtypernas utbredning i området framgår av karta i bilaga 3.

Kod	Naturtyp	Areal (ha) **	
		Rapporterad	Nytt förslag
3150	Naturligt näringsrika sjöar	374,3	373,2
6270	Silikatgräsmarker *	2,8	3,2
6410	Fuktängar	45,6	45,2
9010	Taiga *	10,2	10,2
91E0	Svämlövskog *	11,1	11,0

* Prioriterad naturtyp enligt Art- och habitatdirektivet.

** Rapporterad areal är den areal som senast beslutades av regeringen och är registrerad hos EU.

Senare utförd inventering av länsstyrelsen visar på nya arealuppgifter. Rapporteras vid nästa uppdatering.

Ingående arter enligt Art- och habitatdirektivet

Tabell 2. I tabellen anges de arter som anmälts enligt Art- och habitatdirektivet.

Kod	Art
1042	Citronfläckad kärrtrollslända <i>Leucorrhinia pectoralis</i>
1082	Bred paljettdykare <i>Graphoderus bilineatus</i>
1106	Lax <i>Salmo salar</i>
1130	Asp <i>Aspius aspius</i>

Ingående arter enligt Fågeldirektivet

Tabell 3. I tabellen anges de fåglar som anmälts enligt bilaga 1 i Fågeldirektivet samt övriga våtmarksfåglar som skyddas enligt Fågeldirektivet.

Kod	Art
A021	Rördrom <i>Botaurus stellaris</i>
A038	Sångsvan <i>Cygnus cygnus</i> *
A081	Brun kärrhök <i>Circus aeruginosus</i>
A119	Småfläckig sumphöna <i>Porzana porzana</i>
A151	Brushane <i>Calidris pugnax</i>
A166	Grönbena <i>Tringa glareola</i>
A193	Fisktärna <i>Sterna hirundo</i> *
A236	Spillkråka <i>Dryocopus martius</i> *

* Art som föreslås tillkomma, men ännu inte har beslutats av regeringen och inte heller är registrerad hos EU. Av länsstyrelsen utförd inventering visar på att arten finns i området. Rapporteras vid nästa uppdatering.

Beskrivning av utpekade naturtyper och arter

Utpekade naturtyper och arter beskrivs nedan med förekomst, förutsättningar för gynnsamt bevarandetilstånd, bevarandemål, bevarandetilstånd och hotbild. Undantaget är de naturtyper och arter som har en obetydlig förekomst i området, dessa beskrivs endast med förekomst.

3150 Naturligt näringsrika sjöar

Förekomst

Naturligt näringsrika sjöar har en hög biologisk produktion samt är artrika och hyser generellt näringskrävande växt- och djursamhällen. Vattnet är näringsrikt och välbuffrat, klart till relativt grumligt och sedimenten är ofta rika på lera. Naturtypen förekommer främst i östra Svealand men det finns spridda förekomster över större delen av Sverige nedanför fjällkedjan. Bevarandestatusen bedöms inte som gynnsam på biogeografisk nivå, främst på grund av övergödning och sjösänkingsföretag.

Naturtypen utgör halva ytan av Natura 2000-området Klarälvsdeltat, dels som en del av Väneren men även i Djupsundsviken samt som mindre restsjöar vid Knappstad. Stora delar består av vidsträckta bladvassområden med omväxlande öppna vattenytor som skapar en mosaik av miljöer, något som är viktigt för många olika organismer. Flera områden gränsar till betade fuktängar där kreaturen kan röra sig ut i strandzonen.

Förutsättningar för gynnsamt bevarandetilstånd

Vattenkvaliteten ska vara tillräckligt god med naturligt näringsrikt vatten, medan den mänskliga belastningen av närsalter, miljögifter och grumlande ämnen ska vara begränsad. Naturliga vattenståndsvariationer och opåverkad hydrologi bidrar till en variation av livsmiljöer i strandlinjen. En oreglerad vattenregim, eller förhållanden som liknar en sådan, är eftersträfvansvärda. Miljöerna i Klarälvsdeltat är starkt beroende av vattenflöden i Klarälven och Vänerens nivå. Fria vandringsvägar för fisk och andra akvatiska organismer ska finnas till anslutande vattensystem. Naturtypens typiska arter ska inte minska inom området eller på biogeografisk nivå eftersom de indikerar naturtypens kvalitet och ekologiska funktioner. Främmande arter ska inte inverka negativt på artsammansättningen eller variationen inom området genom ändrade konkurrensförhållanden och inte heller sprida sjukdomar. Bete eller hävd är en förutsättning för att upprätthålla variationen av livsmiljöer i strandlinjen.

Bevarandemål

Vattenkemin ska vara sådan att de typiska arterna inte minskar i området. Områdets reglering ska vara anpassad så att hydrologin efterliknar ett naturligt tillstånd. Vandringsvägar för fisk och andra vattenlevande organismer ska vara fria från hinder. Bete eller annan hävd längs stränderna ska inte minska inom området. Arealen av naturtypen ska vara minst 373 ha.

Bevarandetillstånd

Miljöerna i Klarälvsdeltat är starkt beroende av vattenregimen utanför Natura 2000-området och bevarandetillståndet bedöms vara icke gynnsamt på grund av Klarälvens och Vänerns reglering, som inte efterliknar ett naturligt system. Flödesregimen i älven är reglerad på ett onaturligt sätt och vattenståndsfluktuationerna i Väneren är otillräckliga.

Hotbild

Faktorer som utgör eller kan utgöra ett hot mot naturtypen och dess bevarandetillstånd är:

- Onaturlig reglering av Väneren och Klarälven, vilket leder till färre och mindre omfattande översvämningar samt till flödestoppar och lågflödesperioder vid fel tidpunkter. Detta leder i sin tur till minskad areal öppen strandzon, mindre död ved i anslutande naturtyper samt att fiskars lekstränder inte längre lämpar sig för lek under rätt tid av året.
- Infrastrukturanläggningar kan orsaka grumling och utsläpp av miljöfarliga ämnen i diken och vattendrag inom området eller uppströms. Nybyggnation av infrastruktur kan även innebära minskade arealer inom området. Broar och vägtrummor över in- och utflöden kan utgöra vandringshinder.
- Utfyllnader, tippning och andra markarbeten i eller nära vatten orsakar grumling och förändringar i vattenföring.
- Skogsbruk i tillrinningsområdet; avverkning, körning, markavvattning och skyddsdikning ökar avrinningen och därmed risken för erosion och läckage av bl.a. humusämnen och partiklar.
- Exploatering av strandområden är negativ för möjligheten att upprätthålla naturliga strandmiljöer både ovanför och under ytan, samt riskerar att öka framtida efterfrågan om översvämningsskydd.
- Läckage av näringsämnen från omkringliggande jordbruksmark kan påskynda eutrofieringen.
- Intensiv växtodling i strandzonen ökar risken för erosion samt läckage av växtnäring och bekämpningsmedel.
- Upphörd hävd och/eller skogsplantering på anslutande betesmark leder till igenväxta strandzoner.
- Vasslätter påverkar förekomsten av utpekade och typiska fågelarter.
- Dikesrensningar inom området eller uppströms orsakar grumling och ökad tillförsel av näringsämnen.
- Muddring inom området eller uppströms som orsakar grumling eller på annat sätt påverkar vattenkvaliteten negativt.
- Vattenuttag under lågflödesperioder kan innebära kraftigt sänkta vattennivåer, temperaturhöjning och syrgasbrist.
- Utsättning av främmande arter eller fiskstammar kan ändra konkurrensförhållanden, sprida smitta och/eller orsaka genetisk kontaminering.
- Fiske som ensidigt riktar in sig på vissa arter eller bedrivs med för högt tryck i förhållande till sjöns naturliga produktionsförmåga ändrar konkurrensförhållanden och kan påverka artsammansättningen.

- Utsläpp av föroreningar från en punktkälla, t.ex. avlopp, industri, täkt eller annan verksamhet riskerar att försämra vattenkvaliteten.

6270 Silikatgräsmarker

Förekomst

Naturtypen utgörs av artrika och hävdpräglade gräsmarker på torra till friska, silikatrika jordar. Gräsmarkerna har utvecklats genom lång hävdkontinuitet och det ska förekomma hävdgynnade arter. Naturtypen är ofta örtrik och det gör den viktig för många insekter, inte minst bin och fjärilar. Silikatgräsmarker förekommer över större delen av Sverige nedanför fjällkedjan men i takt med att många mindre jordbruk har lagts ner har naturtypens areal minskat dramatiskt. Naturtypen bedöms inte ha gynnsam bevarandestatus på biogeografisk nivå.

Silikatgräsmarker förekommer inom Natura 2000-området Klarälvsdeltat bara inom ett mindre område på Lötudden öster om Knapptadviken. Hävden upprätthålls genom betande nötdjur och vedartad vegetation har avlägsnats från gräsmarken.

Förutsättningar för gynnsamt bevarandetilstånd

Gräsmarkerna är beroende av bete, eller alternativt slåtter och höbärgning, samt röjning av igenväxningsvegetation. Skötseln ska utföras så att områdets natur- och kulturvärden bevaras. Tidigare hävdformer och befintliga naturvärden bör i första hand vara vägledande för den fortsatta skötseln. Inslag av buskar och bryn är gynnsamt för många organismer genom att erbjuda skydd, bättre mikroklimat samt kantzoner där betetrycket är lägre. Gödsling får inte förekomma i området (undantaget betande djur) och inte heller stödutfodring, kalkning, dikning eller insådd av främmande arter. Naturtypens typiska arter ska inte minska inom området eller på biogeografisk nivå eftersom de indikerar naturtypens kvalitet och ekologiska funktioner.

Bevarandemål

Områdets silikatgräsmarker ska vara starkt präglade av det årliga betet. Vid betessäsongens slut ska grässvålen vara väl avbetad. Förekomsten av träd och buskar som kan räknas som igenväxningsvegetation ska vara liten. Kärlväxtfloran ska vara artrik och ha ett stort inslag av hävdgynnade arter och för naturtypen typiska arter. Arealen av naturtypen ska vara minst 3 ha.

Bevarandetilstånd

Kärlväxtfloran på Lötudden har inte inventerats och det är därmed inte fastställt vilka arter som förekommer. Bevarandetilståndet är oklart.

Hotbild

Faktorer som utgör eller kan utgöra ett hot mot naturtypen och dess bevarandetilstånd är:

- Utebliven röjning av igenväxningsvegetation och minskat eller upphört bete, vilket på sikt leder till igenväxning av buskar och träd samt utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Alltför intensivt betetryck som kan påverka naturtypens organismer negativt.
- Skötsel som avlägsnar småbiotoper, kantzoner och mosaikmiljöer för att skapa skarpa gränser mellan olika naturtyper kan påverka både flora och fauna negativt.
- Spridning av gödsel och bekämpningsmedel påverkar flora och fauna negativt.

- Tillskottsutfodring av betesdjuren ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan.
- Markexploatering och annan markanvändningsförändring inom området eller i angränsande områden, t.ex. skogsplantering, dikning och täktverksamhet.
- Kväveläckage från angränsande marker.
- Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar.

6410 Fuktängar

Förekomst

Fuktängar har utvecklats under lång hävdkontinuitet på fuktiga marker. De är ofta örtrika och därmed viktiga för många insekter, i synnerhet fjärilar och bin. Naturtypen har stor betydelse för många fågelarter, både som häckplatser och rastlokaler. Fuktängar förekommer över större delen av Sverige nedanför fjällkedjan, förutom i nordligaste delen av landet. Naturtypen är dock betydligt mer frekvent i landets södra tredjedel. Bevarandestatusen på biogeografisk nivå bedöms inte vara gynnsam, främst på grund av att många jordbruk tvingats lägga ner verksamheten.

Inom Natura 2000-området Klarälvsdeltat förekommer fuktängar främst i fyra områden; Mariebergsviken, Knappstadviken, Djupsundsholmarna och Nolgårdsviken. Inom de två första delområdena har fuktängarna restaurerats 1997 respektive 2002 och de betas nu årligen. Träd och buskar som vuxit upp på grund av utebliven hävd röjdes bort medan vass och starrtuvor frästes. Den hävdgynnade strandängszoneringen är under utveckling. Den hävdgynnade floran är dock ännu sparsam men strandängarna utnyttjas frekvent av rastande och häckande våtmarksfåglar. Arbetet med att restaurera de två återstående områdena har nyligen inletts.

Förutsättningar för gynnsamt bevarandetilstånd

Fuktängarna är beroende av bete, eller alternativt slåtter och höbärgning, samt röjning av igenväxningsvegetation. Skötseln ska utföras så att områdets natur- och kulturvärden bevaras. Tidigare hävdformer och befintliga naturvärden bör i första hand vara vägledande för den fortsatta skötseln. Gödsling får inte förekomma i området, undantaget betande djur, och inte heller stödutfodring, kalkning, dikning eller insådd av främmande arter. Hydrologin bör vara så naturlig som möjligt och ängarna utsättas för fluktuationer i vattenstånd. Naturtypens typiska arter ska inte minska inom området eller på biogeografisk nivå eftersom de indikerar naturtypens kvalitet och ekologiska funktioner.

Bevarandemål

Områdets fuktängar ska vara starkt präglade av årligt bete eller slåtter. Vid växtsäsongens slut ska grässvålen vara kort. Förekomsten av träd och buskar som kan räknas som igenväxningsvegetation ska vara liten. Kärlväxtfloran ska vara artrik och ha ett stort inslag av hävdgynnade arter och för naturtypen typiska arter. Häckfågelfaunan ska omfatta de typiska arterna enkelbeckasin och gulärta. Arealen fuktängar ska vara minst 95 ha.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms vara icke gynnsamt på grund av att restaureringsåtgärder krävs i två områden samt att hävden i övriga delar inte har pågått så länge att de typiska arterna förekommer i tillräckligt stor omfattning.

Hotbild

Faktorer som utgör eller kan utgöra ett hot mot naturtypen och dess bevarandetillstånd är:

- Utebliven röjning av igenväxningsvegetation och minskat eller upphört bete, vilket på sikt leder till igenväxning av buskar och träd samt utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Alltför intensivt betetryck som kan påverka naturtypens organismer negativt.
- Skötsel som avlägsnar småbiotoper, kantzoner och mosaikmiljöer för att skapa skarpa gränser mellan olika naturtyper kan påverka både flora och fauna negativt.
- Spridning av gödsel och bekämpningsmedel påverkar flora och fauna negativt.
- Tillskottsutfodring av betesdjuren ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan.
- Markexploatering och annan markanvändningsförändring inom området eller i angränsande områden, t.ex. skogsplantering, dikning och täktverksamhet.
- Dränering som torkar ut naturtypen.
- Kväveläckage från angränsande marker.
- Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar.

91E0 Svämlövskog

Förekomst

Svämlövskogar ligger i anslutning till sjöar eller vattendrag och växer på jordar som är väl-dränerade vid lågvatten. Skogarna översvämmas vid högvatten, varvid en kontinuerlig pålagring av finkorniga sediment äger rum. Detta medför att jordarna är näringsrika samt att näring hela tiden tillförs. Ask, gråal och klibbal är de vanligaste trädslagen. Fältskiktet karakteriseras ofta av högorter och starrarter medan buskskiktet kan vara rikligt och utgöras av t.ex. viden, hägg och skogsvinbär. Svämlövskogar förekommer i hela landet nedanför trädgränsen. Naturtypen bedöms inte ha gynnsam bevarandestatus på biogeografisk nivå.

Inom Natura 2000-området Klarälvsdeltat förekommer svämlövskogar i tre mindre områden. Skogarna innehåller mycket död ved och närmar sig ett naturskogsartat tillstånd. Bävern är vanlig inom Klarälvsdeltat och påverkar skogens struktur genom att skapa mer död ved. De typiska arterna stjärtmes och mindre hackspett förekommer i stabila populationer.

Stora områden längs älvgrenarna utgörs av yngre lövskog som med tiden kan utvecklas till svämlövskog. Dessa områden är dock redan ekologiskt viktiga för många arter och fungerar även som korridorer mellan olika områden med svämlövskog.

Förutsättningar för gynnsamt bevarandetillstånd

Svämlövskogarna är starkt beroende av återkommande översvämningar för att bibehålla artsammansättningen och bidra till skapande av död ved. Hydrologin bör vara ostörd från reglering eller så bör regleringen ske på ett sätt som skapar naturliga variationer, inklusive vårflod och låga vattennivåer sommartid. Det ska finnas en kontinuitet av lövträd, med en

varierad åldersstruktur och gamla träd. Naturvärdena utvecklas huvudsakligen genom intern dynamik, genom störningar som stormfällningar och insektsangrepp. Olika strukturer som död ved, gamla och grova träd samt hålträd ska finnas i stor mängd och utgöra substrat för typiska arter. Naturtypens typiska arter ska inte minska inom området eller på biogeografisk nivå eftersom de indikerar naturtypens kvalitet och ekologiska funktioner. Främmande arter ska inte inverka negativt på artsammansättningen eller variationen inom området genom ändrade konkurrensförhållanden.

Bevarandemål

Områdena ska präglas av olikåldrig skog som domineras av lövträd, främst al. Naturliga processer som åldrande och avdöende leder till att rikligt med död ved finns i olika grovlekar och nedbrytningsstadier. Hydrologin har en reglering som efterliknar den naturliga variationen och områdena översvämmas regelbundet. De typiska arterna mindre hackspett och stjärtmes förekommer i stabila populationer. Arealen av naturtypen ska vara minst 11 ha.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms vara icke gynnsamt på grund av Klarälvens och Vänerns reglering som inte efterliknar ett naturligt system. Flödesregimen i älven är reglerad på ett onaturligt sätt och vattenståndsfuktuationerna i Väneren är otillräckliga.

Hotbild

Faktorer som utgör eller kan utgöra ett hot mot naturtypen och dess bevarandetillstånd är:

- Exploatering av markområdet, för industrier, bebyggelse eller infrastruktur.
- Skogsbruksåtgärder som t.ex. avverkning, röjning och gallring i eller i anslutning till skogsbestånden, vilket kan medföra att naturliga strukturer och funktioner förstörs eller tas bort, samt att mikroklimatet förändras och påverkar naturtypens arter negativt.
- Produktionshöjande åtgärder i skogsbruket som t.ex. gödsling, markberedning, plantering och användande av främmande trädslag i eller i anslutning till skogsbestånden.
- Fragmentering av skogsbestånden, både inom ett skogsbestånd och mellan flera områden.
- Invandrande gran eller andra trädslag.
- Inplantering av främmande arter som kan leda till ändrade konkurrensförhållanden och utarmning av den typiska florin.
- Dikning och annan verksamhet som kan påverka hydrologin negativt, exempelvis körning med tunga fordon.
- Alltför stor älg- eller bäverpopulation som kan förhindra föryngringen av lövträd.
- Onaturlig flödesregim i Klarälven och reglering av Väneren som leder till att översvämningar uteblir.
- Förändrad vattenkemi i Klarälven och Väneren.
- Luftföroreningar, inklusive nedfall av kväve kan leda till förändrad artsammansättning.

9010 Taiga

Förekomst

Taiga förekommer på torr till blöt och näringsfattig till näringsrik mark i de boreala och boreonemorala zonerna. Naturtypen omfattar normalt produktiv skogsmark. Inom naturtypen utgörs skogen främst av gran, tall, björk, asp, rönn och sälg men andra inhemska trädslag kan också förekomma. Skogen är generell i ett relativt sent successionsstadium och det finns gott om gamla träd och död ved i olika stadier av nedbrytning. Taiga förekommer i hela Sverige nedanför trädgränsen med undantag för de mest kustnära områdena i södra delen av landet.

Naturtypens bevarandestatus bedöms inte vara gynnsam i den biogeografiska regionen på grund av alltför omfattande skogsbruk.

Inom Natura 2000-området Klarälvsdeltat finns två mindre områden med naturtypen taiga, Mariebergsskogen och Kråkholmen. Tallskogen som utgör del av Mariebergsskogen är mycket gammal, med enstaka tallar som är 350 år. Tidigare sköttes skogen dock som park och död ved städades undan kontinuerligt. På Kråkholmen är skogen yngre och klassificeras som barrblandskog med medelålders tallar och en del inslag av lövträd.

Det finns även flera områden inom Klarälvsdeltat med yngre skog, för tillfället klassad som utvecklingsmark, som kommer att kunna utvecklas till taiga på sikt. Dessa områden är mycket viktiga för området som helhet, och kan redan nu utgöra livsmiljöer för typiska och karakteristiska arter.

Förutsättningar för gynnsamt bevarandetillstånd

Den viktigaste förutsättningen för gynnsamt bevarandetillstånd är att skogsområdena lämnas till fri utveckling, vilket på sikt skapar en naturlig åldersdifferentiering och artsammansättning i skogen. Naturvärdena utvecklas genom naturlig dynamik, vilket omfattar störningar i form av t.ex. stormfällningar och insektsangrepp. Naturtypens typiska arter ska inte minska inom området eller på biogeografisk nivå eftersom de indikerar naturtypens kvalitet och ekologiska funktioner.

Bevarandemål

Områdena ska präglas av olikåldrig skog som domineras av äldre tall, men med inslag av andra karaktärsträdslag för naturtypen. Naturliga processer som åldrande och avdöende leder till att rikligt med död ved finns i olika grovlekar och nedbrytningsstadier. Gamla och grova träd, samt hålträd förekommer rikligt. För naturtypen typiska arter ska förekomma i stor mängd. Arealen taiga ska vara minst 10 ha.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms vara icke gynnsamt på grund av brist på för naturtypen viktiga strukturer som död ved och grova träd.

Hotbild

Faktorer som utgör eller kan utgöra ett hot mot naturtypen och dess bevarandetillstånd är:

- Exploatering av markområdet, för industrier, bebyggelse eller infrastruktur.
- Skogsbruksåtgärder som t.ex. avverkning, röjning och gallring i eller i anslutning till skogsbestånden, vilket kan medföra att naturliga strukturer och funktioner förstörs eller tas bort, samt att mikroklimatet förändras och påverkar naturtypens arter negativt.
- Produktionshöjande åtgärder i skogsbruket som t.ex. gödsling, markberedning, plantering och användande av främmande trädslag i eller i anslutning till skogsbestånden.
- Fragmentering av skogsbestånden, både inom ett skogsbestånd och mellan flera områden.
- Inplantering av främmande arter som kan leda till ändrade konkurrensförhållanden och utarmning av den typiska floran.
- Dikning och annan verksamhet som kan påverka hydrologin negativt, exempelvis körning med tunga fordon.
- Alltför stor älg- eller bäverpopulation som kan förhindra naturlig föryngring av lövträd.
- Luftföroreningar inklusive nedfall av kväve kan leda till förändrad artsammansättning.

1042 Citronfläckad kärrtrollslända

Förekomst

Den citronfläckade kärrtrollsländan förekommer spritt i södra och mellersta Sverige men förekomsterna är ofta lokala. Arten kan dock vara mycket allmän på lämpliga lokaler. Arten har sin huvudsakliga flygtid från slutet av maj till mitten av juli. Kunskapen om den citronfläckade trollsländans populationsstatus i landet är bristfällig men det finns inga tecken som tyder på att den för närvarande minskar i utbredning eller populationsstorlek. Artens totala utbredningsområde är vidsträckt men populationsutvecklingen på kontinenten är genomgående negativ varför Sverige har ett stort ansvar för arten inom EU.

Den citronfläckade kärrtrollsländan förefaller vara tämligen allmän inom Natura 2000-området Klarälvsdeltat, och förekommer särskilt i anslutning till solvärmda, grunda vattensamlingar eller stränder med tät vegetation. Det finns gott om rapporter om arten från området, men även från angränsande lämpliga områden.

Förutsättningar för gynnsamt bevarandetilstånd

Den citronfläckade kärrtrollsländan förekommer i grunda och näringsrika småvatten, myrgölar och långsamt rinnande vattendrag, men också i vegetationsrika vikar av större sjöar som t.ex. Vänern. Tillgång till både öppna vattenspeglar och vindskyddande strandvegetation är viktigt för arten. Larverna förekommer i strandnära vatten där de livnär sig på vatteninsekter och kräftdjur. Öppna vattenspeglar är nödvändigt för ägglagningen.

Bevarandemål

Inom Natura 2000-området Klarälvsdeltat ska finnas grunda vattenområden med tät undervattensvegetation samt vegetationsrika mindre dammar som utgör lämpliga habitat för alla delar av trollsländans livscykel. Den citronfläckade kärrtrollsländan ska förekomma i ett livskraftigt bestånd.

Bevarandetilstånd

Bevarandestatusen hos den citronfläckade trollsländan bedöms vara gynnsam då dess livsmiljöer förekommer inom området och inte bedöms minska framöver. En mängd rapporter vittnar om artens rikliga förekomst.

Hotbild

Faktorer som utgör eller kan utgöra ett hot mot arten och dess bevarandetilstånd är:

- Igenväxning av sjöar och vattensamlingar så att öppna vattenytor för ägglagning försvinner.
- Igenväxning av stränder som leder till beskuggning, vilket missgynnar arten som är starkt gynnad av solexponering.
- Exploatering i strandnära lägen som förändrar strandmiljön, t.ex. avverkning av strandskog och exploatering med bebyggelse eller infrastruktur.
- Verksamheter som genom utsläpp leder till förändringar i vattenkvalitet.

1082 Bred Paljettdykare

Förekomst

Bred paljettdykare lever i djupare dammar och sjöar, vanligen i miljöer med tät strandvegetation. Den är oftast påträffad i skyddade, solöppna lägen i mindre klarvattensjöar

eller måttligt dystrofa sjöar. Särskilt under vintern är arten knuten till strandzonen där den uppehåller sig bland vegetationen i form av starr, säv eller vitmossa. Förekomst av några helt öppna vattenytor förefaller också vara ett krav. Skalbaggan har god flygförmåga och är spridd, och tämligen allmän i södra och mellersta Sverige. I ett europeiskt perspektiv är arten däremot mycket sällsynt och räknas som försvunnen från flera länder. De resterande bestånden i övriga EU är små och glest spridda, varför Sverige har ett stort ansvar för arten.

Inom Natura 2000-området Klarälvsdeltat påträffades den breda paljettdykaren i ett grunt vatten i anslutning till en betad strandäng vid Knappstadviken. Med tanke på artens spridningsförmåga är det sannolikt att den även förekommer vid andra lämpliga miljöer inom området.

1106 Lax

Förekomst

I Vänern finns vandrande bestånd av lax som lever i sjön och vandrar upp i Klarälven och Gullspångsälven med tillflöden för att leka. De två stammarna är genetiskt skilda från varandra. Fiskarna vandrar upp i älvarna och söker upp reproduktionsområden, främst i de större älvarnas biflöden. Laxynglen tillbringar två till tre år i vattendragen innan de som smolt vandrar ut i sjön.

Laxen vandrar genom Natura 2000-området Klarälvsdeltat som vuxen för att komma till lekområdena och som smolt för att vandra till uppväxtområdena ute i Vänern men tillbringar inte någon längre tid i området. Att laxen kan passera genom området är dock avgörande för att beståndet ska kunna reproducera sig på ett naturligt sätt.

Förutsättningar för gynnsamt bevarandetilstånd

För att laxen ska kunna passera genom Klarälvsdeltat är det viktigt att det inte förekommer fysiska vandringshinder, som t.ex. dammar eller fisknät. Vattenkvaliteten i Klarälven måste vara gynnsam med avseende på näringsinnehåll, syrehalt, miljögifter och pH för att laxen ska nå reproduktionsområden respektive uppväxtområden i god kondition.

Bevarandemål

Laxen ska kunna utnyttja Klarälvens grenar i Natura 2000-området som vandringsvägar utan hinder och nå lekplatserna i god kondition, vilket i sin tur är en förutsättning för en reproducerande population i Klarälven och Vänern.

Bevarandetilstånd

Beståndet av lax i Klarälven och Vänern har kollapsat sedan 1800-talet på grund av flera faktorer, inklusive överfiske, miljögifter och utbyggnaden av älven och dess biflöden. Flera dammar hindrar fiskarna från att nå sina reproduktionsområden och gör det svårt för både smolt och vuxna fiskar att ta sig nedströms. Trots att förutsättningarna för att laxen ska kunna nyttja vattenvägarna genom Natura 2000-området Klarälvsdeltat är goda, bedöms laxen inte ha gynnsam bevarandestatus beroende på faktorer utanför området.

Hotbild

Faktorer som utgör eller kan utgöra ett hot mot arten och dess bevarandetilstånd är:

- Vandringshinder i vattenvägarna.
- Överfiske, oavsett fiskemetod.

- Högt predationstryck på smolt från rovfisk som lever i Klarälvsdeltat.
- Föroreningar; framför allt försurning och miljögifter, men även eutrofiering.
- Sjukdomar, både naturligt förekommande och sådana som kan spridas från fiskodlingar, samt de som orsakas av genetiska defekter.
- Förstärkningsutsättningar som riskerar uppblandning av genetiskt unika, älvspecifika laxpopulationer.

1130 Asp

Förekomst

Aspen förekommer i stora, men inte alltför grunda slättsjöar samt i stora, långsamt flytande vattendrag. Fiskarna vandrar inför leken upp i älvar och bäckar med strömmande vatten. Ynglen driver sedan nedströms till närmsta sjö och lever pelagiskt, liksom de vuxna fiskarna. Det svenska utbredningsområdet innefattar huvudsakligen de fyra stora sjöarna i mellersta Sverige och anslutande vattendrag. Det är troligt att det svenska beståndet minskat de senaste 50 åren men i det kortare tidsperspektivet finns inga indikationer på någon förändring av beståndets storlek.

Aspen vandrar genom Natura 2000-området Klarälvsdeltat till reproduktionsområden uppströms men leker inte i området. Ynglen driver nedströms relativt snart efter kläckningen men huruvida de uppehåller sig i Klarälvsdeltat några längre perioder är inte känt.

A021 Rördrom

Förekomst

Rördrommens huvudsakliga förekomst finns i det mellansvenska slättsjöområdet och vid senaste riksinventeringen av arten var Värmland det landskap som hyste flest spelande hanar (100 individer), följt av Sörmland. Den svenska populationen uppskattades till omkring 780 spelande hanar, vilket inte direkt kan översättas till häckande par eftersom en hane ibland kan häcka med mer än en hona medan andra hanar säkerligen förblir oparade. Rördrommen har haft en positiv trend de senaste 30 åren vilket medfört att rödlistekategorin ändrats från sårbar (VU) till nära hotad (NT). Fåglarna flyttar vanligtvis till Västeuropa men en del individer kan övervintra under milda vintrar.

Inom Natura 2000-området Klarälvsdeltat förekommer vanligtvis 3-4 rördromsrevir, uteslutande i de stora, sammanhängande bladvassområdena.

Förutsättningar för gynnsamt bevarandestånd

Rördrommen häckar i näringsrika slättsjöar med vidsträckta och täta bladvassbestånd, samt kanaler, öppna vattenytor och mader. Större delen av tiden tillbringar rördrommen i den täta vassen men födosök sker oftare i öppnare miljöer. Reviren är relativt stora, ofta 20-40 hektar. Födan består av fisk, grodor och vatteninsekter, och god tillgång på dessa är avgörande för artens förekomst.

Bevarandemål

Inom Natura 2000-området Klarälvsdeltat ska finnas för arten lämpliga livsmiljöer, inklusive stora sammanhängande bladvassområden samt angränsande öppna vattenspeglar, kanaler och sankängar i en omfattning som tillåter rördrommen att förekomma med ett stabilt bestånd.

Bevarandetillstånd

Rördrommen har en ökande trend i landet och regionen. Antalet fåglar begränsas inom området av dess storlek samt mängden lämpligt habitat, men i förhållande till dessa faktorer bedöms arten ha gynnsamt bevarandetillstånd.

Hotbild

Faktorer som utgör eller kan utgöra ett hot mot arten och dess bevarandetillstånd är:

- Minskning eller fragmentering av arealen sammanhängande bladvassområden genom t.ex. slåtter av vass eller högt betetryck från gäss.
- Igenväxning av fuktängar där rördrommen födosöker i kantzonen mot bladvassen.
- Alltför lågt vattenstånd utan större fluktuationer som leder till att bladvassområden växer igen med buskar.
- Högt vattenstånd och isbildning vintertid kan medföra att fjolårsvass saknas när fåglarna anländer på våren.

A038 Sångsvan

Förekomst

Sångsvanen häckar vid en mängd olika grunda vattenhabitat, från myrgölar till näringsrika sjöar. Från att ha varit en nordlig art i Sverige har den spridit sig söderut och häckar numera ända ner till landets sydliga delar. Populationsutvecklingen har varit mycket positiv under de senaste 30 åren och det svenska beståndet uppskattas till omkring 5 400 par. Arten är dock fortfarande tämligen sällsynt på kontinenten varför Sverige har ett stort ansvar för den inom EU. Fåglarna övervintrar vanligtvis i södra Sverige eller i Västeuropa, beroende på kyla och snötäcke under vintern.

Inom Natura 2000-området Klarälvsdeltat förekommer vanligtvis ett häckande par, ofta vid betesmarkerna och restsjöarna vid Knapptadviken.

Förutsättningar för gynnsamt bevarandetillstånd

Sångsvanen häckar i olika typer av grunda sjöar och inom Klarälvsdeltat är det främst restsjöar och avsnörda vikar som är intressanta häckmiljöer för arten. Boet byggs nära vatten och fåglarna är beroende av riklig tillgång på undervattensväxter under häckningssäsongen.

Bevarandemål

Inom Natura 2000-området Klarälvsdeltat ska finnas för arten lämpliga livsmiljöer, inklusive grunda sjöar med gott om undervattensvegetation, i en omfattning som tillåter sångsvanen att förekomma med minst ett häckande par.

Bevarandetillstånd

Sångsvanen har en starkt ökande trend i landet. Antalet fåglar begränsas inom området av dess storlek samt mängden lämpligt habitat, men i förhållande till dessa faktorer bedöms arten ha gynnsamt bevarandetillstånd.

Hotbild

Faktorer som utgör eller kan utgöra ett hot mot arten och dess bevarandetillstånd är:

- Igenväxning av grunda sjöar, vilket innebär att habitatet inte längre är optimalt för arten.
- Störningar från människor vid boplatsen.

A081 Brun kärrhök

Förekomst

Den bruna kärrhöken har sin huvudsakliga utbredning i det mellansvenska sjölandskapet, men är även väl spridd i södra Sverige. Den är starkt knuten till eutrofa sjöar men förekommer även i näringsrika vikar av större sjöar, t.ex. Vänern. Ett mindre antal häckningar har även konstaterats längs norrlandskusten. Det svenska beståndet uppskattas till 1 500 par, och arten har haft en ökande trend de senaste 30 åren. Den värmländska delen av populationen uppskattades 2010 till omkring 75 par. Den bruna kärrhöken är en tropikflyttare som tillbringar vintern i Västafrika.

Inom Natura 2000-området Klarälvsdeltat finns 2-4 revir av brun kärrhök och häckningarna sker inom bladvassområdena. Fåglarna är även beroende av andra naturtyper, främst fuktängar och annan jordbruksmark, som jaktmarker.

Förutsättningar för gynnsamt bevarandetilstånd

Den bruna kärrhöken delar miljö med rördrommen och bygger sitt bo nästan uteslutande i bestånd av bladvass, men kan även häcka i t.ex. kärr, mägergravar och på odlade fält. Habitatkraven omfattar även jaktmarkerna, som vanligtvis utgörs av närliggande betesmarker och odlade fält, där det bör finnas gott om bytesdjur i form av t.ex. gnagare, grodor och fågelungar.

Bevarandemål

Inom Natura 2000-området Klarälvsdeltat ska finnas för arten lämpliga livsmiljöer, inklusive stora sammanhängande bladvassområden samt angränsande fuktängar och andra öppna marker i en omfattning som tillåter den bruna kärrhöken att förekomma med ett stabilt bestånd.

Bevarandetilstånd

Den bruna kärrhöken har en ökande trend i landet och regionen. Antalet fåglar begränsas inom området av dess storlek samt mängden lämpligt habitat, men i förhållande till dessa faktorer bedöms arten ha gynnsamt bevarandetilstånd.

Hotbild

Faktorer som utgör eller kan utgöra ett hot mot arten och dess bevarandetilstånd är:

- Minskning eller fragmentering av arealen sammanhängande bladvassområden genom t.ex. slåtter av vass eller högt betestryck från gäss.
- Igenväxning av fuktängar och andra öppna marker där den bruna kärrhöken födosöker.
- Alltför lågt vattenstånd utan större fluktuationer som leder till att bladvassområden växer igen med buskar.
- Högt vattenstånd och isbildning vintertid kan medföra att fjolårsvass saknas när fåglarna anländer på våren.
- Alltför högt eller lågt vattenstånd under häckningstid som kan leda till att boet översvämmas eller torrläggs och utsätts för predation från fyrfotadjur, t.ex. räv.

A119 Småfläckig sumphöna

Förekomst

Den småfläckiga sumphönan är spridd i näringsrika våtmarksområden över Götaland och Svealand, samt längs norrlandskusten. Artens snäva biotopval medför dock att fåglarna för en delvis nomadiserad tillvaro och slår sig ner på platser som är lämpliga när de anländer på våren. Fåglarna lever ett tillbakadraget liv bland vegetationen och beståndsuppskattningar utgår helt ifrån antalet spelande hanar, men det är oklart i vilken mån detta avspeglar häckande par. Omkring 270 hanar spelar i landet i genomsnitt varje år och det svenska beståndet förefaller vara stabilt, eller möjligen något minskande över en längre tidsperiod. Arten är rödlistad i Sverige, och placerad i kategorin sårbar (VU). Fåglarna flyttar huvudsakligen till tropiska områden söder om Sahara men kunskap om detaljerna saknas. Det finns även indikationer på att övervintring kan ske i Medelhavsområdet.

Inom Natura 2000-området Klarälvsdeltat varierar antalet spelande hanar mellan noll och åtta individer per år. Fåglarna spelar framför allt i anslutning till de restaurerade betesmarkerna vid Mariebergsviken och Knapptadviken.

Förutsättningar för gynnsamt bevarandetilstånd

Den småfläckiga sumphönan häckar vid relativt stora våtmarker och föredrar mader, träsk, kärr och översvämmade strandängar med fräken eller högstarr. Arten kan även förekomma i områden med bladvass eller säv, men föredrar då glesa vassar med inslag av gräs och starr. Betade våta strandängar är en favoritbiotop och har den positiva effekten att igenväxning med buskar och träd förhindras. Vidsträckta våtmarker där det finns möjligheter till förflyttning vid förändringar i vattendjupet föredras. Födan består av små vatteninsekter och vattenväxter.

Bevarandemål

Inom Natura 2000-området Klarälvsdeltat ska finnas för arten lämpliga livsmiljöer, inklusive våta, betade strandängar i en omfattning som tillåter den småfläckiga sumphönan att häcka.

Bevarandetilstånd

Den småfläckiga sumphönan har mycket specifika habitatbehov och dess förekomst inom ett område är beroende av yttre faktorer som påverkar vattenståndet när fåglarna anländer på våren. Det medför att även i helt naturliga system har arten sällan en stabil förekomst varje år. Eftersom för arten lämpligt habitat finns inom området och det finns observationer som indikerar att arten förekommer, om än inte årligen, bedöms den småfläckiga sumphönan ha gynnsamt bevarandetilstånd.

Hotbild

Faktorer som utgör eller kan utgöra ett hot mot arten och dess bevarandetilstånd är:

- Igenväxning av fuktängar och andra öppna våtmarker.
- Stora förändringar i vattenstånd under häckningstid kan leda till att fåglarna avbryter häckningen.
- Dikning eller dränering av fuktängar som minskar andelen lämpligt habitat.

A151 Brushane

Förekomst

Brushanen häckar i två mycket olika habitat i Sverige, dels på betade strandängar och andra öppna våtmarker i södra Sverige och dels på starrmyrar i taiga och tundramiljöer i norra delen av landet. Fåglarna förekommer lokalt i relativt täta populationer eftersom hanarna spelar tillsammans i en lek dit honorna kommer för att para sig. Den södra delen av populationen har minskat mycket kraftigt under de senaste 30 åren men även den andra delen av populationen förefaller minska. Brushanen är rödlistad i kategorin sårbar (VU).

Brushanen spelade inom Natura 2000-området Klarälvsdeltat på 1960-talet men det finns inga uppgifter om häckningar och det är inte ovanligt att hanarna spelar när de rastar under flyttningen. Brushanen är beroende av betade strandängar som rastlokaler under flyttningen och är nu relativt sällsynt inom området. Förhoppningsvis kan antalen stiga när restaurerade strandängar återfår sina tidigare kvaliteter.

A166 Grönbenan

Förekomst

Grönbenan häckar främst på myrar och längs stränder, men förekommer även på andra typer av våtmarker. Arten är en vanlig häckfågel i landets norra och mellersta delar medan den är mer sällsynt i de södra delarna. Det svenska beståndet uppskattas till omkring 60 000 par och förefaller vara stabilt, vilket betyder att arten inte är upptagen på den nationella rödlistan. Eftersom den har en nordlig utbredning har Sverige ändå ett stort ansvar för grönbenan ur ett europeiskt perspektiv.

Det finns indikationer på att grönbenan häckat inom Natura 2000-området Klarälvsdeltat men området är huvudsakligen ett viktigt rastområde. Grönbenan rastar på betade strandängar, främst vid Mariebergsviken och Knappstadviken.

A193 Fisktärna

Förekomst

Fisktärnan häckar vid sjöar eller längs kusten där det finns gott om småfisk som utgör större delen av födan. Arten är även beroende av relativt ostörda häckningsmiljöer där fåglarna ofta häckar i kolonier. Vätern och de andra stora sjöarna är mycket viktiga områden för fisktärnan ur ett europeiskt perspektiv, omkring 3 500 par häckar bara i Vätern medan den svenska populationen uppskattas till 25 000 par.

Fisktärnan häckar inte inom Natura 2000-området Klarälvsdeltat men utnyttjar fiskrika vatten inom området för födosök. Fåglarna ses ofta vid de olika grenarna av Klarälven under häckningstiden.

A236 Spillkråka

Förekomst

Spillkråkan förekommer i skogsmark över större delen av Sverige. Trädslagsfördelningen är inte avgörande för artens förekomst utan den häckar både i rena barrskogar och rena lövskogar samt alla fördelningar däremellan. För att kunna hacka ut sitt stora bohål krävs att det finns tillräckligt gamla, grova träd, vilket ofta utgör en begränsning. Bohålet kan sedan utnyttjas av en mängd andra arter och spillkråkan har således stor betydelse för artrikedomen i skogen. Födan består till stor del av vedlevande insekter, inklusive hästmyror. Arten har minskat de senaste 15 åren och är nu rödlistad i kategorin nära hotad (NT).

Spillkråkan förekommer oregelbundet som häckfågel inom Natura 2000-området Klarälvsdeltat, framför allt i naturtyperna taiga och svämlövskogar.

Gällande regelverk och bevarandeåtgärder

Följande bestämmelser och åtgärder bidrar på olika sätt till att utpekade naturtyper och/eller arter uppnår och bibehåller gynnsamt bevarandetillstånd i Natura 2000-området. Notera att detta inte är en fullständig lista.

Gällande regelverk 2015

- Tillstånd krävs för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område enligt 7 kap. 28a § miljöbalken. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av området.
- Klarälvsdeltat är riksintresseområde för naturvård enligt 3 kap. 6 § miljöbalken.
- Delar av Klarälvsdeltat ingår som del i riksintresseområde för friluftsliv enligt 3 kap. 6 § miljöbalken.
- Klarälvsdeltat ingår som del i riksintresseområde för turismen och friluftslivet *Vänern med öar och strandområden* enligt 4 kap. 2 § miljöbalken.
- Delar av Natura 2000-områdets vattenområden utgör riksintresse för yrkesfisket enligt 3 kap. 5 § miljöbalken.
- Västligaste delen av området ingår i vattenskyddsområdet Kattfjorden.
- Miljöstödsersättningar kan sökas för bete för de arealer som uppfyller krav på ersättningar från Landsbygdsprogrammet 2014-2020 (EU:s miljöersättning för betesmarker och slätterängar).
- Ett delvis EU-finansierat LIFE-projekt som omfattar hela Vänern har påbörjats och inom Klarälvsdeltat innebär projektet att två områden med naturtypen fuktängar restaureras.
- Fågelarterna är fredade (3 § Jaktlagen 1987:259). Fredningen gäller också deras ägg och bon.
- Enligt 4 § Artskyddsförordningen (2007:845) är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningsperioder.
- Citronfläckad kärrtrollslända och bred paljettdykare är fridlysta enligt 4 § Artskyddsförordningen (2007:845) samt Naturvårdsverkets författningssamling (NFS 1999:12).
- Strandskyddet omfattar land- och vattenområden inom 100 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd enligt 7 kap. 14 § miljöbalken.
- Miljökvalitetsnormer för vatten, förordning om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön enligt 5 kap. miljöbalken.

Behov av ytterligare bevarandeåtgärder

Länsstyrelsen arbetar med att skydda Klarälvsdeltat som naturreservat, en process som har högsta prioritet för att skapa långsiktigt skydd och lämplig förvaltning av området. Skötselplanen för reservatet kommer att fastställa skötseln för att bevara och utveckla naturvärdena inom Klarälvsdeltat.

Förvaltning av området

Det är stor skillnad mellan de skötselåtgärder som krävs för att de olika naturtyperna inom Klarälvsdeltat ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus. Nedan anges den översiktliga inriktningen på skötseln medan en detaljerad skötselplan kommer att upprättas för naturreservatet.

3150 Naturligt näringsrika sjöar

Skötselriktningen är fri utveckling i denna naturtyp.

6270 Silikatgräsmarker och 6410 Fuktängar

Skötselriktningen i dessa två naturtyper är bete samt röjning av igenväxningsvegetation. Betystrycket kan varieras inom ett relativt brett intervall och viss variation i markvegetationens höjd är gynnsamt för många arter. Gödsling, stödutfodring, dikning och insådd av främmande arter får inte förekomma.

9010 Taiga

Skötselriktningen är fri utveckling i denna naturtyp, med undantag för Mariebergsskogen, där det är nödvändigt med mer aktiv förvaltning för att garantera besökarnas säkerhet och vandringsledernas framkomlighet.

91E0 Svämlövskog

Den grundläggande inriktningen är fri utveckling genom intern dynamik inom denna naturtyp men i de fall regleringen av Klarälven och Vänern inte tillåter årstidsbundna översvämningar och lågvatten måste skötsel träda in för att naturtypen ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus. Åtgärder som bedöms rimliga är i första hand avlägsnande av barrträd, men även stängsling för att skydda uppväxande löv kan vara behövligt.

Uppföljning

Uppföljningen av naturtypernas och arternas bevarandetillstånd kommer att ske genom att bevarandemålen för området preciseras i nivåsatta s.k. målbildindikatorer. En redogörelse för uppföljning av målbildindikatorerna kommer att finnas i en särskild uppföljningsplan.

Vid uppföljning utvärderas även befintliga bevarandeåtgärder för att se om de fyller sitt syfte. Om en befintlig bevarandeåtgärd inte har avsedd effekt kommer åtgärden att justeras.

Källförteckning

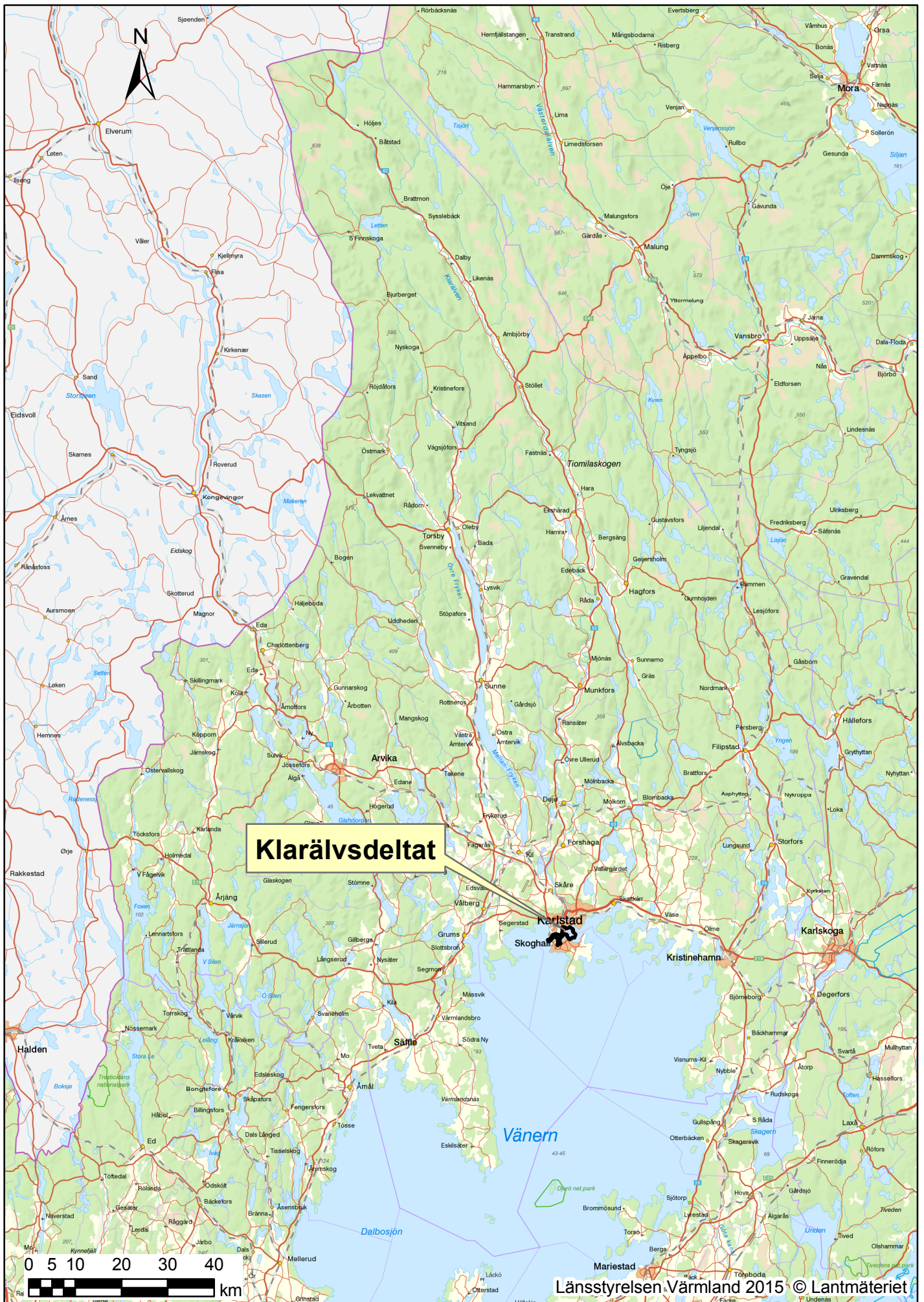
- ArtDatabanken. Artfakta – information om rödlistade arter. <http://artfakta.artdatabanken.se/>.
- ArtDatabanken 2014. Arter och naturtyper i habitatdirektivet – bevarandestatus i Sverige 2013. ArtDatabanken, SLU.
- Länsstyrelsen i Värmlands län 1994. Ängar och hagar i Värmlands län. *Rapport nr 1994: 20*.
- Länsstyrelsen i Värmlands län 2006. Basinventering av trollsländor i Värmlands län 2006. *Rapport 2006:34*.
- Länsstyrelsen i Värmlands län opubl. Inventering av bred gulbrämrad dykare *Dytiscus latissimus* och bred paljettdykare *Graphoderus bilineatus* i Värmlands län 2006. Opublicerad rapport.
- Naturvårdsverket. *Natura 2000 - Art och naturtypsvisa vägledningar*.
www.naturvardsverket.se.
- Ottosson, U. m.fl. 2012. Fåglarna i Sverige – antal och förekomst. Sveriges Ornitologiska Förening.
- Ottvall, R. m.fl. 2008. Populationstrender för fågelarter som häckar i Sverige. Naturvårdsverket, rapport 5813.

Bilagor

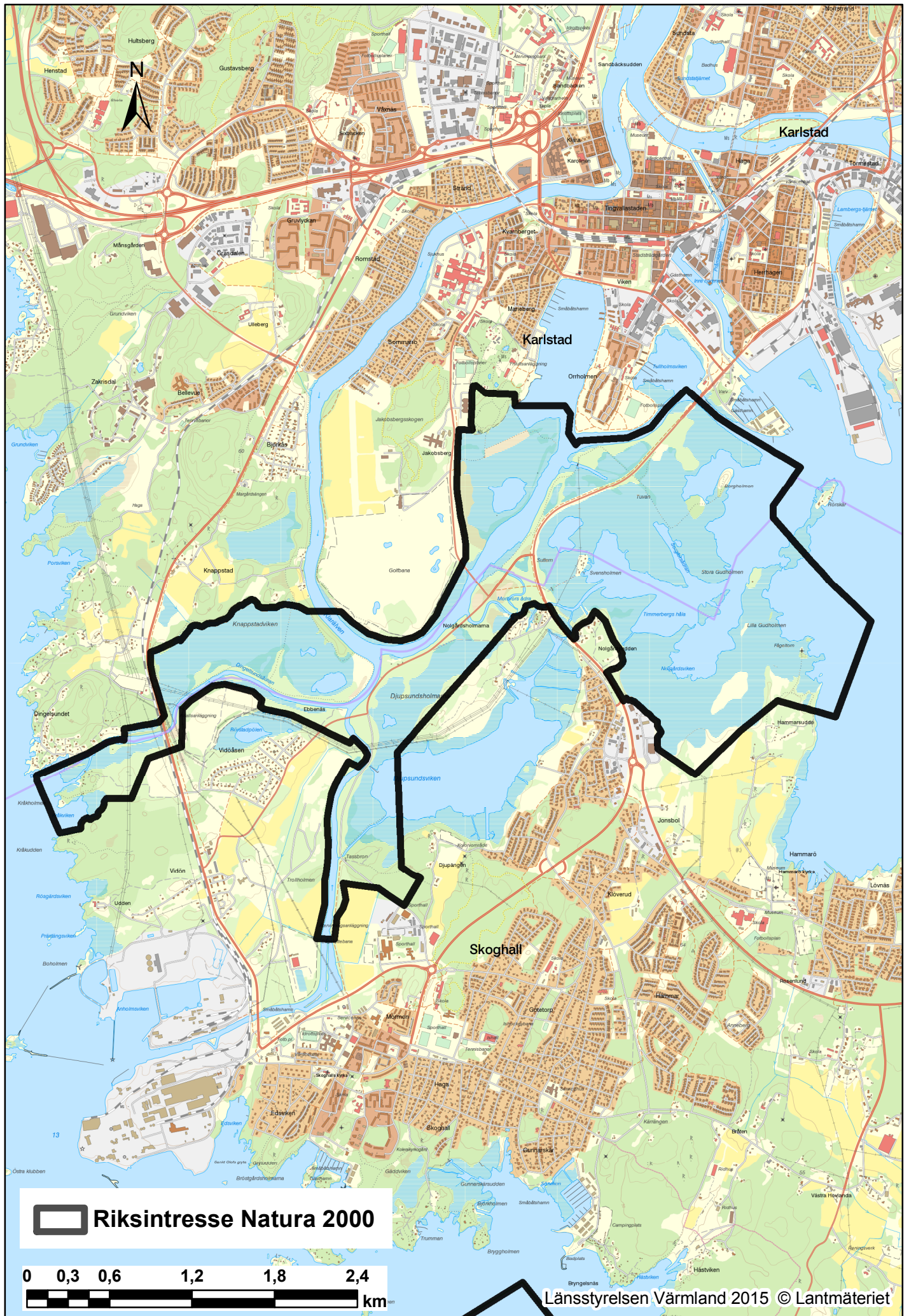
1. Översiktskarta
2. Karta över Natura 2000-områdets avgränsning
3. Naturtypskarta

Bilaga 1. Översiktskarta med markering för Natura 2000-området Klarälvsdeltat.

 Riksintresse Natura 2000

0 0,3 0,6 1,2 1,8 2,4
km

